Zbierka súdnych rozhodnutí

UZNESENIE SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 19. novembra 2015 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Článok 99 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora — Ochrana spotrebiteľa — Smernica 93/13/EHS — Článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) — Nekalé podmienky uvedené v spotrebiteľských zmluvách — Zmluvy o ručení a o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou uzavreté medzi úverovou inštitúciou a fyzickými osobami, ktoré konajú s cieľom, ktorý nesúvisí s ich obchodom, podnikaním alebo povolaním, a ktoré nemajú funkčný vzťah k obchodnej spoločnosti, za ktorú sa zaručili“

Vo veci C-74/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Curtea de Apel Oradea (Odvolací súd v Oradei, Rumunsko) z 5. februára 2015 a doručený Súdnemu dvoru 18. februára 2015, ktorý súvisí s konaním:

Dumitru Tarcău,

Ileana Tarcău

proti

Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA a i.,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: sudcovia A. Borg Barthet, vykonávajúci funkciu predsedu šiestej komory, M. Berger (spravodajkyňa) a S. Rodin,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— D. Tarcău a I. Tarcău, v zastúpení: C. Herța, avocat,

— Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA a i., v zastúpení: L. Bercea, avocat,

— rumunská vláda, v zastúpení: R. H. Radu, R. I. Hațieganu a A.-G. Văcaru, splnomocnení zástupcovia,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: rumunčina.

— nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,

— španielska vláda, v zastúpení: A. Gavela Llopis, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: C. Gheorghiu a D. Roussanov, splnomocnení zástupcovia,

s prihliadnutím na rozhodnutie, prijaté po vypočutí generálneho advokáta, rozhodnúť odôvodneným uznesením podľa článku 99 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora,

vydal toto

Uznesenie

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 ods. 1 a článku 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

2 Tento návrh bol prednesený v rámci sporu, v ktorom sú na jednej strane Dumitru Tarcău a Ileana Tarcău a na druhej strane Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA (ďalej len „Sanpaolo“) a ktorý sa týka zmluvy o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou a zmluvy o ručení.

Právny rámec

Právo Únie

3 Deviate a desiate odôvodnenie smernice znie takto:

„… nadobúdatelia tovaru a služieb by mali byť chránení proti zneužitiu právomocí zo strany predajcu alebo dodávateľa, najmä proti jednostranným štandardným zmluvám a nekalému popretiu ich základných práv v zmluvách;

… účinnejšia ochrana spotrebiteľa sa môže dosiahnuť prijatím jednotných právnych pravidiel v záležitostiach nekalých podmienok;… tieto pravidlá by mali platiť na všetky zmluvy uzatvorené medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi;… medzi iným, zmluvy týkajúce sa zamestnania, zmluvy týkajúce sa nástupníckych práv, zmluvy týkajúce sa rodinného práva a zmluvy týkajúce sa dohôd o včlenení a organizácii spoločností alebo partnerstve sa musia vylúčiť z rozsahu platnosti tejto smernice“.

4 Článok 1 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.“

5 Článok 2 uvedenej smernice definuje pojmy „spotrebiteľ“ a „predajca alebo dodávateľ“ takto:

„Na účely tejto smernice:

…

b) ‚spotrebiteľ‘ znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu;

c) ‚predajca alebo dodávateľ' znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva."

Rumunské právo

6 Zákonom č. 193/2000 o nekalých podmienkach v zmluvách uzatvorených medzi obchodníkmi a spotrebiteľmi (Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori) v konsolidovanom znení (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 305 z 18. apríla 2008) má byť smernica 93/13 prebratá do vnútroštátneho práva.

7 Článok 1 ods. 1 tohto zákona stanovuje:

„Každá zmluva uzatvorená medzi obchodníkmi a spotrebiteľmi o predaji tovaru alebo poskytovaní služieb musí obsahovať jasné zmluvné podmienky, ktoré nevedú k nedorozumeniam a musia byť zrozumiteľné aj bez toho, aby boli potrebné odborné znalosti."

8 Článok 2 ods. 1 toho istého zákona stanovuje:

„Spotrebiteľ znamená každú fyzickú osobu alebo skupinu fyzických osôb vytvárajúcich združenie, ktorá na základe zmluvy patriacej do pôsobnosti tohto zákona koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jej obchodom, priemyselnej alebo výrobnej činnosti, remeslu alebo povolaniu."

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

9 Dňa 24. októbra 2008 bola uzavretá zmluva o úvere medzi Sanpaolo ako veriteľom a obchodnou spoločnosťou SC Crisco SRL (ďalej len „spoločnosť Crisco") ako dlžníkom. Spoločnosť Crisco zastupoval pán Cristian Tarcău ako jediný spoločník a konateľ.

10 Na žiadosť svojho syna, pána Cristiana Tarcăua, ktorý chcel dosiahnuť zvýšenie úverovej linky, ktorá bola poskytnutá spoločnosti Crisco, pán Dumitru Tarcău a pani Ileana Tarcău 7. augusta 2009 podpísali dodatok k zmluve o úvere uzavretej medzi touto spoločnosťou a Sanpaolom. Tento dodatok prebral podstatné ustanovenia pôvodnej zmluvy o úvere a k už existujúcim zárukám dojednaným počas uzatvárania tejto zmluvy doplnil dve nové záruky, ktoré zriadili pán a pani Tarcău.

11 Nové záruky, ktorých účelom bolo zabezpečiť splnenie záväzkov vyplývajúcich z úveru poskytnutého spoločnosti Crisco, boli zriadené pánom a pani Tarcău formou zmluvy o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou zo 7. augusta 2009, ktorou zriadili záložné právo k svojej vlastnej nehnuteľnosti v prospech Sanpaolo, a formou zmluvy o ručení, tiež zo 7. augusta 2009, ktorou sa zaručili za splatenie všetkých súm, ktoré dlhovala spoločnosť Crisco pri plnení zmluvy o úvere.

12 Pán a pani Tarcău podľa svojich tvrdení súhlasili s ručením za úver poskytnutý spoločnosti SC Crisco SRL iba s ohľadom na skutočnosť, že ich syn bol jediným spoločníkom a konateľom tejto spoločnosti.

13 Keďže sa pán a pani Tarcău domnievali, že sú spotrebitelia, a že ustanovenia zákona č. 193/2000 sa na nich vzťahovali, podali žalobu na Tribunalul Satu Mare (Súd v Satu Mare), aby dosiahli zrušenie dodatku zo 7. augusta 2009, ako aj zmluvy o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou a zmluvy o ručení, alebo subsidiárne, niektorých ustanovení týchto zmlúv, ktoré považujú za nezákonné.

14 Rozsudkom z 8. mája 2014 Tribunalul Satu Mare (Súd v Satu Mare) zamietol túto žalobu z dôvodu, že podľa článku 1 ods. 1 sa zákon č. 193/2000 vzťahuje iba na zmluvy, ktorých predmetom je predaj výrobku alebo poskytnutie služby spotrebiteľovi, a táto podmienka nebola v konaní vo veci samej

splnená, pretože príjemcom úveru je spoločnosť Crisco. Tento súd sa tiež domnieval, že skutočnosť, že zmluva o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou a zmluva o ručení majú akcesorickú povahu vo vzťahu k zmluve o úvere, neumožňuje zaradiť ich do pôsobnosti zákona č. 193/2000, vzhľadom na to, že príjemca úveru je obchodná spoločnosť, ktorá nemá postavenie spotrebiteľa.

15 Pán a pani Tarcău podali odvolanie proti tomuto rozsudku na Curtea de Apel Oradea (Odvolací súd v Oradei).

16 Za týchto podmienok vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 2 písm. b) smernice 93/13/EHS, pokiaľ ide o vymedzenie pojmu ‚spotrebiteľ', vykladať tak, že tento pojem zahŕňa, alebo naopak vylučuje, fyzické osoby, ktoré podpísali ako ručitelia dodatky a akcesorické zmluvy (zmluvy o ručení, alebo zmluvy o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou) k zmluve o úvere uzatvorenej obchodnou spoločnosťou na účel vykonávania jej činnosti, v prípade, že tieto fyzické osoby nemajú žiadny vzťah k činnosti uvedenej obchodnej spoločnosti a konali s cieľom, ktorý nesúvisí s ich obchodom, podnikaním alebo povolaním?

2. Má sa článok 1 ods. 1 smernice 93/13/EHS vykladať v tom zmysle, že do pôsobnosti tejto smernice patria iba zmluvy uzatvorené medzi obchodníkmi a spotrebiteľmi, ktorých predmetom je predaj tovaru alebo poskytnutie služieb, alebo v tom zmysle, že uvedená smernica sa vzťahuje aj na akcesorické zmluvy (zmluva o zabezpečení záväzku, alebo zmluva o ručení) k zmluve o úvere, ktorej príjemcom je obchodná spoločnosť, uzatvorené fyzickými osobami, ktoré nemajú žiadny vzťah k činnosti uvedenej obchodnej spoločnosti a ktoré konali s cieľom, ktorý nesúvisí s ich obchodom, podnikaním alebo povolaním?"

O prejudiciálnych otázkach

17 Článok 99 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora stanovuje, že ak odpoveď na položenú prejudiciálnu otázku nevyvoláva žiadne dôvodné pochybnosti, Súdny dvor môže na návrh sudcu spravodajcu po vypočutí generálneho advokáta kedykoľvek rozhodnúť formou odôvodneného uznesenia.

18 V rámci tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania je potrebné toto ustanovenie uplatniť.

19 Svojimi otázkami, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa môže použiť na zmluvu o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou alebo zmluvu o ručení uzavretú medzi fyzickou osobou a úverovou inštitúciou s cieľom zabezpečiť splnenie povinností, na ktoré sa zaviazala obchodná spoločnosť voči tejto inštitúcii v úverovej zmluve, ak táto fyzická osoba nemá žiadny vzťah k podnikaniu uvedenej spoločnosti.

20 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že táto smernica, ako vyplýva z jej článku 1 ods. 1 a článku 3 ods. 1, sa uplatňuje na podmienky v „zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom", ktoré „neboli individuálne dohodnuté" (pozri rozsudok Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, bod 19).

21 Ako stanovuje desiate odôvodnenie smernice 93/13, jednotné právne pravidlá v záležitostiach nekalých podmienok by mali platiť na „všetky zmluvy" uzatvorené medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi, ako sú definované v článku 2 písm. b) a c) uvedenej smernice (pozri rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 29, ako aj Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, bod 20).

22 Predmet zmluvy okrem výnimiek vymenovaných v desiatom odôvodnení smernice 93/13 nemá význam pre vymedzenie pôsobnosti tejto smernice. Týmto sa táto smernica odlišuje najmä od smernice Rady 87/102/EHS o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú. v. ES L 42, 1987, s. 48; Mim. vyd. 15/001, s. 326), ktorá sa vzťahuje iba na zmluvy, podľa ktorých veriteľ poskytuje spotrebiteľovi úver formou odloženej platby, pôžičky alebo inej podobnej finančnej služby, čo viedlo Súdny dvor k tomu, aby vylúčil zmluvu o ručení z pôsobnosti poslednej uvedenej smernice (rozsudok Berliner Kindl Brauerei, C-208/98, EU:C:2000:152, body 17 až 23).

23 Smernica 93/13 teda definuje zmluvy, na ktoré sa vzťahuje, odkazom na určitú vlastnosť zmluvných strán podľa toho, či konajú s cieľom vzťahujúcim sa na ich obchody, podnikanie alebo povolanie (pozri rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 30, ako aj Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, bod 21).

24 Toto kritérium zodpovedá myšlienke, z ktorej vychádza systém ochrany zavedený touto smernicou, a to že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (pozri rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 31, ako aj Šiba,C-537/13, EU:C:2015:14, bod 22).

25 Táto ochrana je veľmi dôležitá, ak ide o zmluvu o zabezpečení záväzku alebo o ručení uzavretú medzi bankovou inštitúciou a spotrebiteľom. Takáto zmluva totiž spočíva na osobnom záväzku ručiteľa alebo garanta splatiť dlh tretej osoby. Takýto záväzok zakladá pre toho, kto ho prijme, závažné povinnosti, ktoré majú za následok zaťaženie jeho vlastného majetku finančným rizikom, ktoré sa často ťažko odhaduje.

26 Pokiaľ ide o otázku, či fyzická osoba, ktorá sa zaviaže zabezpečiť splnenie záväzkov, ktoré prevzala obchodná spoločnosť voči bankovej inštitúcii na základe zmluvy o úvere, môže byť považovaná za „spotrebiteľa“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13, je opodstatnené uviesť, že ak môže byť takáto zmluva o ručení alebo o zabezpečení záväzku charakterizovaná, pokiaľ ide o jej predmet, ako akcesorická vo vzťahu k hlavnej zmluve, ktorou vznikol dlh, ktorého splnenie zaručuje [v súvislosti so smernicou Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov (Ú. v. ES L 372, s. 31; Mim. vyd. 15/001, s. 262) pozri rozsudok Dietzinger, C-45/96, EU:C:1998:111, bod 18], potom sa z hľadiska zmluvných strán javí ako odlišná zmluva, pretože je uzavretá medzi inými osobami, ako sú zmluvné strany hlavnej zmluvy. Sú to teda zmluvné strany zmluvy o ručení alebo zabezpečení záväzku, podľa ktorých sa má posúdiť postavenie, v ktorom konali.

27 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13 má objektívnu povahu (pozri rozsudok Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, bod 21). Musí sa posudzovať z hľadiska funkčného kritéria spočívajúceho v posúdení, či zmluvný vzťah v prejednávanej veci súvisí s činnosťami, ktoré nie sú obchodom, podnikaním alebo povolaním.

28 Vnútroštátny súd rozhodujúci o spore týkajúcom sa zmluvy, ktorá by mohla patriť do pôsobnosti tejto smernice, je pri zohľadnení všetkých okolností prejednávanej veci a dôkazov povinný overiť, či môže byť dlžník označený ako „spotrebiteľ“ v zmysle uvedenej smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, body 22 a 23).

29 V prípade fyzickej osoby, ktorá sa zaručila za splnenie záväzkov obchodnej spoločnosti, je teda vnútroštátny súd povinný preukázať, či táto osoba konala v rámci obchodu, podnikania alebo povolania, alebo z dôvodu funkčného vzťahu k tejto spoločnosti, ako je jej riadenie alebo nezanedbateľná účasť na jej základnom imaní, alebo či konala za súkromným účelom.

30 Za týchto podmienok treba na položené otázky odpovedať, že článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa môže použiť na zmluvu o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou alebo zmluvu o ručení uzavretú medzi fyzickou osobou a úverovou inštitúciou s cieľom zabezpečiť splnenie povinností, na ktoré sa zaviazala obchodná spoločnosť voči tejto inštitúcii v úverovej zmluve, ak táto fyzická osoba konala s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodom, podnikaním alebo povolaním, a k uvedenej spoločnosti nemá žiadny funkčný vzťah.

O trovách

31 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

Článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa môže použiť na zmluvu o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou alebo zmluvu o ručení uzavretú medzi fyzickou osobou a úverovou inštitúciou s cieľom zabezpečiť splnenie povinností, na ktoré sa zaviazala obchodná spoločnosť voči tejto inštitúcii v úverovej zmluve, ak táto fyzická osoba konala s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodom, podnikaním alebo povolaním, a k uvedenej spoločnosti nemá žiadny funkčný vzťah.

Podpisy